

Årsrapport Karmøy RG 1999

Av Arnt Kvinnesland

Summary: During the 26th year of ringing activity Karmøy RG reached a total of 14032 ringed birds, the second best annual result recorded. The pullus share of 29% was slightly lower than in the previous season.

*87 different species were ringed, that is 7 more than in 1998. New species were Hume's Yellow-browed Warbler *Phylloscopus humei* and Lapland Bunting *Calcarius lapponicus*.*

*Breeding season ringing of nestlings brought about the highest numbers ever for seven species: Ringed Plover *Charadrius hiaticula*, Swallow *Hirundo rustica*, Great Tit *Parus major*, Nuthatch *Sitta europaea*, Treecreeper *Certhia familiaris*, Red-Backed Shrike *Lanius collurio* and Redpoll *Carduelis flammea cabaret*. Note the 6 pulli of Tengmalm's Owl *Aegolius funereus* ringed in a nest box next to the North Sea! Many ground breeders had problems with heavy rainfall and low temperatures in June. The weather conditions improved in late summer resulting in high survival rates for species like the Swallow *Hirundo rustica*.*

*The full-grown total was the highest since 1986 with Sisken *Carduelis spinus* and Redpoll *Carduelis flammea* on top due to the abundant Spurge seed supplies and the great influx that started in late October 1998 and lasted for five months. Mistnetting during autumn gave us all time best catches of Great Spotted Woodpecker *Dendrocopos major*, Dunnock *Prunella modularis*, Blue Tit *Parus caeruleus* and Sisken *Carduelis spinus*. Lack of Rowan berries, nuts and different seeds was probably the reason for the very low numbers of Thrushes *Turdus* sp., Brambling *Fringilla montifringilla* and Chaffinch *Fringilla coelebs*.*

A total of 93 recoveries were reported to us from Stavanger Museum this year of which 24 from a broad. Foreign ringing schemes gave us information on 15 birds controlled or found dead in Karmøy. If you are interested in more information about the ringing activity of Karmøy RG, recoveries, observations etc. please let us know: arntk@online.no

Munken var uvanlig tallrik denne høsten. De siste individene ble

merket i slutten av november på foringsplass, men de overvintret ikke.

Spettmeisbestanden på Karmøy er i vekst. Dette viser seg i stadig

nye merkerekorder både for voksne fugler og reirunger.

Tornskata har etablert seg som hekkefugl på

Karmøy. Første ungekull ble merket i 1999.

Med 14 032 merkinger ble 1999 det nest beste året for Karmøy RG, bare forbigått av 1986 da sluttsummen ble 15 403. Årets resultat er 1423 merkinger mer enn i 1998. Pullus-andelen endte på 29% mot 33% foregående sesong. Det er to arter som stiller i en klasse for seg selv denne gangen, nemlig grønnsisik og gråsisik med henholdsvis 2702 og

2246 merkinger. 87 forskjellige arter fikk ring mot 80 året før, to var nye for gruppa: sedersanger og lappspurv. Følgende merkere hadde nettlisens: Oskar K. Bjørnstad, Hans Inge Hansen, Paul Åge Høines, Arnt Kvinnesland, Olav Lepsøe og Frank Steinkjellå.. B-lisens: Jarl Skrunes og Stein Folkedal, C-lisens: Ole Jacob Vorraa.

Vinteren

Vinterværet fortsatte som det hadde begynt før årsskiftet med mildvær og mye regn. De eneste dagene med skikkelig snødekke var 11.-15.1, mens vinterens kaldeste periode inntraff 5.-12.2 med minus 8 grader på det laveste.

Vintermerkingen ble fullstendig dominert av grønnsisik, gråsisik og bjørkefink. Grantrærnes frølagre var ennå ikke tømte og sisikene svermet i svære flokker i trekronenes kongletunge greiner. Mindre flokker av bjørkefink tok seg av nedfallsfrøene. Den vanligvis så tallrike grønnfinken, var knapt nok å se rundt på foringsplassene, selv om det ble matet med yndlingsretten solsikkefrø. Alle fuglene i januar- februar ble merket på to foringsplasser; på Blikshavn og i Skudeneshavn.

I en fem ukers periode fra ca 30.1 foretrakk grønnsisikene og til dels gråsisikene og bjørkefinkene meiseboller og solsikkefrø i stedet for granfrø, og fuglene ble bare i liten grad observert på frøleit i grantrærne. Etter ca 5.3 skjedde det på ny en brå adferdsendring. Foringsplassene rundt på Karmøy var igjen så godt som uten besøk av de tre nevnte artene, nå bar det på ny tilbake til grankonglene. Fra ca 20.2 begynte imidlertid nyankomne grønnfinker å overta solsikkefrøene, og bare i løpet av månedens tre siste dager ble det merket flere individer på den faste nett- og foringsplassen på Blikshavn enn gjennom hele januar og februar for øvrig.

Når det gjelder sisikenes og bjørkefinkens usedvanlig tallrike opptreden, tyder merking og kontroller på at det bare i liten grad dreide seg om fugler som overvintret lokalt. Det store flertallet var på kontinuerlig vandring, og ytterst få ble kontrollert på merkeplass mer en ei uke etter merking. For sisikene steg merketallene på Blikshavn fram til medio februar med topp tall for gråsisik 12.2 med 273 individer (*C.f. flammea*) og maks. tall for grønnsisik 13.2 med 171 individer. Siste "store" fangstdager ble 20.2 for gråsisiken (86 individer.) og 4.3 for grønnsisiken (113 individer). Også bjørkefinkene var på gjennomreise og oppnådde størst fangsttall i slutten av februar med toppdag på Blikshavn 26.2 med 18 merkinger. Et ubesvart spørsmål er om oppgangen i slutten av februar representerer en fortropp av vårtrekkere sørfra eller avslutningen på vinterflyttingen nordfra.

Antall liten gråsisik (*C.f. cabaret*) holdt seg stabilt gjennom vinteren - stigende fra sist i februar – men hele tiden langt fåtalligere enn den større slektningen (*C.f. flammea*). Det totale grønnsisik- tallet kom opp i 1500 i løpet av årets to første måneder, noe som er helt hinsides tidligere merketall. Det beste grønnsisik-året tidligere var 1998 med 200 individer på Blikshavn, noe som tilsvarer to gode merkedager i februar 1999! Til sammen fikk 14 arter og 2800 individer ring i løpet av januar- februar. Nye vinterarter ble rugde (1) og bergirisk (2). Det ble gjort en rekke kontroller og gjenfunn i perioden, særlig av grønnsisik (se sluttavsnittet).

Våren

Med unntak av tre vårlige dager med solskinn, fortsatte regnværet gjennom første halvdel av mars. Flere sammenhengende dager med kald SØ- kuling og store nedbørmengder i tida 11.-18.3, førte til laber fangstaktivitet disse dagene.

I første halvdel av mars fortsatte trenden fra slutten av februar med nedgang for vanlig gråsisiken (*flammea*). Liten gråsisik (*cabaret*) økte derimot i antall og gikk forbi sin større slektning med 80 merkinger mot 76. Etter 4.3 kom grønnsisiken aldri over dagstall på 30 individer. Bjørkefinken avtok i antall i løpet av første uka av mars, for så å forsvinne helt. Oppgangen for grønnfinken fortsatte fra februar med størst dagstall på 11 merkinger så tidlig som 2.3. Som vanlig begynte antall kjøttmeis og blåmeis å tilta i slutten av februar. Meisetrekk var tydelig på fine dager med flest merkinger på Blikshavn 9.3 med 8 kjøttmeis og 9 blåmeis. Årets første svarmeis fikk ring 14.3. Noen nye dompaper ankom foringsplassene i mars og to ble merket 5.-6-3.

Sisikene var å finne i netta gjennom hele mars, men kom ned på et nytt lavere nivå fra overgangen til april. Likevel hang både *cabaret* og grønnsisik med helt til nettfangstens avslutning medio mai.

Første fangstdager for noen av trekkfuglene: bokfink 24.3, jernspurv 26.3, stær 13.4, løvsanger 17.4, vende Hals 5.5 og munk 7.5 (3 individer!). Sør-Karmøy opplevde usedvanlig mange kresende åkerriksler. Fangst ved hjelp av lyd hevet det totale merketallet for gruppa fra 1 til 6. En av åkerriksene ble kontrollert på Jæren kort tid etter merkingen på Karmøy.

Ungemerkingen

Ungemerkingen foregikk etter mønster fra tidligere og resulterte i at 4054 unger fikk påsatt ring. Vi har de siste sesongene lagt vekt på å gjøre innsatsen på pullus så jevn som mulig fra år til annet både med hensyn til tidsbruk og merkeområder. Vi ønsker med det å få mer eksakt kunnskap om bestandsforhold og eventuelle endringer i de lokale hekkefugltetthetene.

1999 gav nye topptall for pullus av sandlo, låvesvale, kjøttmeis, spettmeis, trekryper, tornskate og gråsisik. Tornskate-kullet fra Karmøy er første ungemerking av arten. Sandlo-bestanden er i vekst, trolig pga. nye hekkeplasser som følge av stadig økende industriarealer i kommunen. Ny årsrekord for låvesvale skyldes en viss utvidelse av merkeområdet og gunstig sensommervær. Det ble knapt nok registrert en mislykka hekking. Kai- og havneanlegg er attraktive hekkeplasser for låvesvala – og de maritime lokalitetene gir gode resultater. Gruppas andre kull av bøksanger – det første på Karmøy – ble merket 21.6. Til sammen 141 pullus av løvsanger forbigås bare av året før med 189 merkinger.

En ekstra innsats ble gjort for å merke vipe-unger med tanke på videre overvåking av bestanden. 57 unger fikk ring og en må tilbake til 1983 for å finne høyere merketall. Antall vipper har gått kraftig ned de siste 25 åra, på samme vis som rødstilk, enkeltbekkasin og storspove. Unger av lappspurv og heilo ble merket på Hardangervidda, ellers foregikk merkingen som før i hovedsak på Karmøy og i nabokommunene Haugesund, Tysvær og Bokn. En ekstrem våt juni, har nok skyld i lave merketall for mange bakkehekkende småfugler. Dårligst gikk det for buskskvetten der ungene døde i reira, bare tre levende unger ble funnet og merket.

Selv om antall fuglekasser har blitt flere gjennom åra og dermed hevet merketallene, er det klare endringer å spore i bestandene av hullrugerne. Den tydeligste trenden er at

løvskogsmeisene er i vekst. Hvis en deler perioden 1979-98 i to 10-års perioder og sammenligner disse, viser det seg at økningen er størst for blåmeisen som nesten har firedoblet antallet fra første til siste periode. Spettmeisen følger rett bak og nærmer seg en tredobling av bestanden. Spettmeisen fortsetter den positive trenden med ny årsrekord i 1999. Blåmeisen endte i 1999 på omtrent samme merketall som året før. Den positive utviklingen for de to artene tok for alvor til midt på 90-tallet.

Blant barskogsmeisene som altså utgjør en stadig mindre andel av kasserugerne, er det bare granmeisen som har vist en viss framgang de siste åra. Svartmeisen holder en overraskende stabil bestand, mens toppmeisen går kraftig tilbake mellom 10-års periodene fra totalt 247 til 94 merkte unger. Årets merketall viser tegn til at toppmeisen kan ha begynt en opphenting av bestanden igjen. I alle fall ble 1999 beste pullusår siden 1985. Svarthvit fluesnapper hadde sin dårligste sesong siden 1991. På Karmøy var bare en eneste kasse bebodd av fluesnapperen.

Kattugla hadde trolig et toppår i 1999, i alle fall var 4 kasser okkupert på Karmøy, noe som er ny rekord for øya. Når det likevel ikke ble ny merkerekord skyldes dette mangel på mannskap til å ta hånd om kullene på fastlandet i den aktuelle perioden. For femte gang fikk vi merke et perleugle-kull – hele 6 unger vokste opp. En kan jo undre seg på hvorfor noen små skogplantninger i havkanten på forblåste Karmøy er artens eneste hekkeplass på Vestlandet!? Gledelig var det også å ha vendehsen tilbake som kassehekker. Stæren hadde også en god sesong med tredje beste årsresultat.

Det ble et heller labert år for sjøfuglmerkingen. Viktigste grunn er også denne gangen minkens angrep i mange kolonier. Minken har nå tatt seg helt ut til Jarstein naturreservat noe som blant annet førte til at nesten ingen sildemåker fikk opp unger her for andre året på rad. De fleste terneungene i distriktet ble også ofret til minken. At makrellterna likevel fikk over 200 merkinger skyldes kolonien på Storesundskjæra, den eneste hekkeplassen i Karmsundet som foreløpig utrolig nok er minkfri. 91 havhest er alle unger fra Ferkingstadøyane og tallet tyder kanskje på at bestanden her har nådd sitt klimaks. Krykkjekolonien på sjøhus i Skudeneshavn er nå så godt borte pga. eiernes fantasifulle oppfinnelser for å fjerne måkene. Bare 5 unger fikk ring.

Høsten

Fangsten foregikk som i fjor med nett på Blikshavn og Haringstad og med foringsfelle i Skudeneshavn. Totaltallene for høsten sammenlignet med tidligere år viser nye rekorder for følgende arter: flaggspett, jernspurv, munk, gransanger med *tristis*-karakter, blåmeis og grønnsisik. Til forskjell fra høsten i fjor var alle gråsisikene i 1999 av underarten *cabaret* og de var langt fåtalligere enn høsten før. En ny art for gruppa, sedersanger, ble lagt til artslista 7.11 da den ble innfanget på Blikshavn. Gruppas andre varsler, den første siden 1986, ble fanget på samme sted 13.11 idet den forsøkte å få en kjøttmeis ut av nettet. En vierspurv ble merket på Blikshavn for andre året på rad.

Av i alt 54 ringmerkete arter på Blikshavn de to siste høstene (juli-nov.) går like mange arter fram som tilbake fra 1998 til 1999. Generelt ble høstfangsten 1999 en skikkelig nedtur for samtlige troster og for bokfink og bjørkefink. Eksempelvis ble det bare fanget 30 rødvingetroster mot 473 året før. Grunnen til nedgangen er sannsynligvis mangelen på rognebær. Til og med hagebær og frukt var det skralt med denne høsten. Både bar- og løvtrær hadde samtidig små lagre av frø og nøtter. Dette førte i sin tur til at potensielle overvintreere forsvant fra våre breddegrader før desember måned. Sjelden har det vært mindre fugler på

foringsplassene enn vinteren 1999/2000. Vinterfangst ble det dermed ingen ting av ved inngangen til det nye årtusenet.

Blant andre arter med minst halvering av antallet høsten 1999 sammenlignet med året før finner vi låvesvale, linerle, rødstjert, svarthvit fluesnapper, stær, og gråsisik. Underlig nok klarte Karmøy-gruppa ikke å fange en eneste sidensvans eller perleugle som begge var svært så tallrike i nærliggende kommuner. Grunnen bør være at artene rett og slett bare i svært liten grad berørte Karmøy denne høsten. Blant de soleklare "vinnerne" denne høsten finner vi munken med seksdobling av antallet fra fjoråret. Andre arter med minst dobling av tallet fra 1998 er: flaggspett, trepiplerke, jernspurv, tornsanger, hagesanger, alle meisene med unntak av toppmeis, grønnefink, grankorsnebb, dompap og sivspurv. Gledelig var sivspurvens tilbakekomst. Den har ikke vist seg i netta på Blikshavn siden 1995.

Noen langsiktige trender

Etter kontinuerlig høstfangst på Blikshavn siden 1982, er det etter hvert mulig å spore noen langsiktige trender i bestandene av nettfanga fugl. Det er i hele perioden fanget 79 arter på stedet. Deler man perioden i to (1982-90 og 1991-99) og sammenligner disse, finner vi at 38 arter er i framgang, 4 arter er uten endring og 37 er i tilbakegang. At tallene ikke reflekterer tilfeldigheter, men gir et sant bilde av situasjonen er selvfølgelig størst blant tallrike arter som fanges årlig.

16 årlige arter viser klar positiv langsiktig trend. Disse er (rangert etter indeks som ikke er tatt med her, de med størst framgang først): gråsisik, grønnsisik, spettmeis, dompap, møller, gjerdesmett, gransanger, blåmeis, fuglekonge, svarttrost, grønnefink, munk, hagesanger, rødstrupe, rødstjert og jernspurv. Negativ langsiktig trend finnes hos 13 årlige fangstarter (de med mest tilbakegang først): linerle, bokfink, stær, svarthvit fluesnapper, tornsanger, bjørkefink, svartmeis, trepiplerke, løvsanger, gulsanger, gråtrost, låvesvale og rødvingetrost.

Hos mer fåtallige eller sporadiske fangstarter kan det også for mange avleses tydelige trender gjennom de siste 18 åra med faste fangstrutiner på Blikshavn. Tilbakegang har utvilsomt funnet sted hos vende Hals, gråspett, buskskvett, steinskvett, ringtrost, bergirisk, gulspurv og sivspurv, mens framgang kan observeres for spurvehauk, rugde, gresshoppesanger, sivsanger, rørsanger, bøksanger, stjertmeis og nøtteskrike.

Gjenfunn og kontroller

I løpet av 1999 er 93 gjenfunnsmeldinger mottatt fra Stavanger Museum. Disse fordeler seg slik: 35 norske fremmedkontroller, 14 nærfunn (0-30 km), 44 fjernfunn, hvorav 24 fra utlandet. Funna fra utlandet fordeler seg på følgende måte: Storbritannia 6, Frankrike 5, Belgia 2, Tyskland 2, Sverige 2, i tillegg til ett funn fra hvert av landa: Russland, Latvia, Danmark, Nederland, Italia, Portugal og Zaire.

Følgende tilbakemeldinger (15) av utenlandsmerka fugler ble mottatt i løpet av året: 1 gråmåke fra Russland, 4 tjelder fra England, 2 grønnsisiker fra England, 1 fra Nederland, 1 fra Belgia og 1 fra Danmark. Videre 2 grønnefinker fra Danmark, 1 sildemåke fra Sverige, 1 myrsnipe fra England og 1 tundrasnipe fra Polen.

Det ble i løpet av året bokført 245 egenkontroller* fordelt på 28 arter. Flest kontroller hadde kjøttmeis (69), blåmeis (36) og grønnefink (29). Den eldste i materialet denne gangen er en

fiskemåke pull fra 1.7.85 teleskopavlest nær mekestedet ved Åkrehamn 22.5.99. Nevnes må også en olding av en fuglekonge merket 13.10.96 og kontrollert 24.10.99. Eldst blant meisene var en kjøttmeis merket i Skudeneshavn 21.10.94 kontrollert på Blikshavn 9.3.99.

*Egenkontroller er her definert som gjenfunn gjort over 1km fra merkestedet eller at det er gått minst 3 måneder mellom merking og kontroll eller gjentatte kontroller.

Har du spørsmål til årsrapporten eller ønsker annen informasjon om Karmøys fugleliv, er det bare å ta kontakt:

arntk@online.no